

Memorandwm Esboniadol i Reoliadau Swyddogion Llywodraeth Leol (Cyfyngiadau Gwleidyddol) (Diwygio) (Cymru) 2023

Lluniwyd y Memorandwm Esboniadol hwn gan Adran Llywodraeth Leol Llywodraeth Cymru ac fe'i gosodir gerbron Senedd Cymru ar y cyd â'r Rheoliadau uchod ac yn unol â Rheol Sefydlog 27.1.

Datganiad y Gweinidog

Yn fy marn i, mae'r Memorandwm Esboniadol hwn yn rhoi darlun teg a rhesymol o effaith ddisgwyliedig Rheoliadau Swyddogion Llywodraeth Leol (Cyfyngiadau Gwleidyddol) (Diwygio) (Cymru) 2023.

Rebecca Evans AS
Y Gweinidog Cyllid a Llywodraeth Leol
1 Medi 2023

1. Disgrifiad

Mae Rheoliadau Swyddogion Llywodraeth Leol (Cyfyngiadau Gwleidyddol) (Diwygio) (Cymru) 2023 ("Rheoliadau 2023") yn diwygio Rheoliadau Swyddogion Llywodraeth Leol (Cyfyngiadau Gwleidyddol) 1990 ("Rheoliadau 1990") drwy ychwanegu cyd-bwyllgorau corfforedig a sefydlir gan reoliadau a wneir o dan Ran 5 o Ddeddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021 ("Deddf 2021") at y diffiniad o "awdurdod lleol" er mwyn gosod yr un cyfyngiadau ar weithgareddau gwleidyddol swyddogion cyd-bwyllgorau corfforedig ag sydd ar swyddogion sy'n ddeiliaid swyddi cyfatebol mewn cynghorau sir a chynghorau bwrdeistref sirol.

1. Materion o ddiddordeb arbennig i'r Pwyllgor Deddfwriaeth, Cyfiawnder a'r Cyfansoddiad

Mae'n bosibl y bydd y Pwyllgor Deddfwriaeth, Cyfiawnder a'r Cyfansoddiad am nodi bod yr Offeryn Statudol hwn yn rhan o becyn o offerynnau sy'n sail i sefydlu cyd-bwyllgorau corfforedig ac sydd â'r nod o sicrhau eu bod yn ddarostyngedig i'r un gofynion gweinyddu a llywodraethu â llywodraeth leol.

2. Y cefndir deddfwriaethol

Mae Deddf 2021 yn darparu fframwaith ar gyfer cydweithio rhanbarthol rhwng awdurdodau lleol yng Nghymru. Cymeradwywyd setiau unigol o Reoliadau Sefydlu a wneir o dan Ran 5 o Ddeddf 2021 gan y Senedd i greu pedwar cyd-bwyllgor corfforedig o 1 Ebrill 2021 sy'n cydffinio ag ardaloedd bargeinion dinesig a thwf Cymru.

Mae adran 1(5) o Ddeddf Llywodraeth Leol a Thai 1989 ("Deddf 1989") yn darparu y ceir gwneud rheoliadau i ragnodi'r gofynion ar gyfer cyfyngu ar weithgareddau gwleidyddol y bernir eu bod wedi'u hymgorffori yn nhelerau penodiad ac amodau cyflogaeth pob person sy'n dal swydd o dan gyfyngiadau gwleidyddol mewn cyngor sir neu gyngor bwrdeistref sirol.

Mae adran 1(6) yn darparu y caiff rheoliadau a wneir o dan is-adran (5) gynnwys y fath ddarpariaeth ddeilliadol, ganlyniadol a throsiannol mewn cysylltiad â'u darpariaethau eraill ag y mae Gweinidogion Cymru o'r farn ei bod yn briodol.

Mae adran 1(12) yn cymhwysu is-adran (5) i (8) i gyd-bwyllgor corfforedig fel y maent yn gymwys i gyngor sir neu gyngor bwrdeistref sirol. Arferwyd y pŵer yn adran 1(5) a (6) i wneud Rheoliadau 1990 a dibynnir arno i wneud y diwygiad i'r Rheoliadau hynny.

Trosglwyddwyd pwerau'r Ysgrifennydd Gwladol, i'r graddau y gellir eu harfer mewn perthynas â Chymru, i Gynulliad Cenedlaethol Cymru gan erthygl 2 o Orchymyn Cynulliad Cenedlaethol Cymru (Trosglwyddo Swyddogaethau) 1999 ac Atodlen 1 iddo, ac maent bellach wedi'u breinio yng Ngweinidogion Cymru yn rhinwedd adran 162 o Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006 a pharagraff 30 o Atodlen 11 iddi.

Mae'r Rheoliadau hyn yn ddarostyngedig i'r weithdrefn negyddol yn rhinwedd adran 190 (2) o Ddeddf 1989.

3. Diben y ddeddfwriaeth a'r effaith y bwriedir iddi ei chael

Mae cyd-bwyllgorau corfforedig yn gyrff corfforedig, a sefydlir drwy reoliadau, ac maent yn cynnwys y cynghorau sir a'r cynghorau bwrdeistref sirol yng Nghymru a bennir yn y rheoliadau sefydlu. Mewn rhai amgylchiadau mae awdurdodau Parciau Cenedlaethol yng Nghymru yn aelodau o gyd-bwyllgor corfforedig hefyd. Lle y bo hyn yn wir, fe'i nodir yn rheoliadau sefydlu'r cyd-bwyllgor corfforedig perthnasol.

Mae'r Rheoliadau hyn yn ychwanegu cyd-bwyllgorau corfforedig a sefydlir o dan Ran 5 o Ddeddf 2021 at y diffiniad o awdurdod lleol yn Rheoliadau 1990. Bydd hyn yn gosod yr un cyfyngiadau ar weithgareddau gwleidyddol cyhoeddus swyddogion cyd-bwyllgorau corfforedig sy'n ddeiliaid swyddi o dan gyfyngiadau gwleidyddol at ddibenion Rhan 1 o Ddeddf 1989 ag sy'n gymwys i swyddogion sy'n ddeiliaid swyddi o dan gyfyngiadau gwleidyddol mewn cynghorau sir a chynghorau bwrdeistref sirol. Bennir wedyn bod y cyfyngiadau wedi'u hymgorffori yn nhelerau ac amodau cyflogaeth y swyddogion hynny.

Mae Rheoliadau 2023 yn rhan o becyn o ddiwygiadau i ddeddfwriaeth sy'n sail i bob cyd-bwyllgor corfforedig ac sy'n rhoi'r fframwaith deddfwriaethol angenrheidiol ar waith ar gyfer gweinyddu a llywodraethu cyd-bwyllgorau corfforedig yn effeithiol.

Y bwriad cyffredinol yw y bydd cyd-bwyllgor corfforedig yn cael ei drin fel rhan o'r "teulu llywodraeth leol" ac y bydd yn ddarostyngedig i raddau helaeth i'r un pwerau a dyletswyddau ag awdurdodau lleol, neu bwerau a dyletswyddau tebyg, yn y ffordd y maent yn gweithredu ac yn cael eu llywodraethu.

Mae rhai cyd-bwyllgorau corfforedig wedi rhoi gwybod eu bod yn bwriadu penodi swyddogion, gan gynnwys rhai a allai ddal swyddi o dan gyfyngiadau gwleidyddol, yn ystod wythnosau cyntaf mis Hydref. Mae'n hanfodol, felly, fod y Rheoliadau hyn ar waith cyn bod y swyddogion hynny yn ymgymryd â'u swyddi er mwyn sicrhau nad oes angen i'r darpariaethau weithredu'n ôl-weithredol mewn perthynas â thelerau ac amodau cyflogaeth y swyddogion hynny.

4. Ymgynghori

Mae'r dull cyffredinol o ddatblygu'r fframwaith deddfwriaethol sy'n sail i gyd-bwyllgorau corfforedig a'r dyletswyddau a ddylai fod yn gymwys wedi'i ddatblygu ar y cyd â Llywodraeth Leol, Cymdeithas Llywodraeth Leol Cymru a nifer o rwydweithiau proffesiynol, gan gynnwys, er enghraifft, Cyfreithwyr mewn Llywodraeth Leol a Chymdeithas Trysoryddion Cymru.

Roedd yr ymgynghoriad ar Reoliadau Cyd-bwyllgorau Corfforedig (Cyffredinol) (Cymru) 2022 rhwng 10 Tachwedd 2021 a 22 Rhagfyr 2021 yn nodi'r bwriad i gymhwyso adran 1(5)-(8) o Ddeddf 1989 i gyd-bwyllgorau corfforedig ac i ddiwygio Rheoliadau 1990 i ychwanegu cyd-bwyllgorau corfforedig at y diffiniad o awdurdodau lleol.

6. Aseiad Effaith Rheoleiddiol

Nid oes asesiad effaith rheoleiddiol ar wahân wedi'i lunio mewn perthynas â'r Rheoliadau hyn. Fodd bynnag, roedd yr asesiad effaith rheoleiddiol ar gyfer Rheoliadau Cyd-bwyllgor Corfforedig y Canolbarth (Cymru) 2021, Rheoliadau Cyd-bwyllgor Corfforedig y Gogledd (Cymru) 2021, Rheoliadau Cyd-bwyllgorau Corfforedig y De-ddwyrain (Cymru) 2021 a Rheoliadau Cyd-bwyllgor Corfforedig y Gogledd-orllewin (Cymru) 2021 yn asesu'r costau a'r manteision posibl sy'n gysylltiedig â sefydlu'r cyd-bwyllgorau corfforedig drwy reoliadau. Wrth asesu'r costau a'r manteision posibl, ystyriodd yr asesiad effaith rheoleiddiol y bwriad polisi cyffredinol y dylid trin cyd-bwyllgorau corfforedig fel rhan o'r "teulu llywodraeth leol". Felly, cafodd y costau sy'n gysylltiedig â chymhwyso Rheoliadau 1990 i gyd-bwyllgorau corfforedig eu hystyried fel rhan o'r asesiad effaith rheoleiddiol ar y rheoliadau sefydlu eu hunain.

Mae copi o'r [Asesiad Effaith Rheoleiddiol](#) ar gyfer Rheoliadau Cyd-bwyllgor Corfforedig y Canolbarth (Cymru) 2021, Rheoliadau Cyd-bwyllgor Corfforedig y Gogledd (Cymru) 2021, Rheoliadau Cyd-bwyllgor Corfforedig y De-ddwyrain (Cymru) 2021 a Rheoliadau Cyd-bwyllgor Corfforedig y De-orllewin (Cymru) 2021 ar gael fel rhan o'r ddogfennaeth berthnasol sy'n cyd-fynd â'r Rheoliadau hynny.